

Råd på vetenskaplig grund

Björn Melander

Institutionen för nordiska språk, Uppsala universitet, Bjorn.Melander@nordiska.uu.se

Språkvård syftar till att påverka språkbruket i ett eller annat avseende. En sådan preskriptiv hållning är på många sätt främmande för språkvetenskapen, där den generella inriktningen är deskriptiv. De råd språkvården ger måste ändå på skilda sätt anknyta till och utgå från språkvetenskapens rön. Det har också framhållits som en styrka för språkvården i de nordiska länderna att kopplingen till språkvetenskapen i jämförelse med vad som varit fallet på många andra språkområden har varit ovanligt tydlig och att de som arbetat med språkvård även har varit språkforskare.

I mitt föredrag vill jag ge en bild av hur förhållandet till språkvetenskapen har tett sig i några centrala svenska språkriktighetsarbeten från slutet av 1800-talet och framåt (Noreen 1885, Wellander 1939, Molde 1992, Svenska språknämnden 2005). Vad jag undersökt är om det förs några diskussioner om den vetenskapliga grunden för de råd som ges, och vilken forskning man i så fall hänvisar till och hur det görs.

Utifrån detta kommer jag avslutningsvis att reflektera över vad det kan innebära att ge språkriktighetsråd på vetenskaplig grund. Jag menar att man bör ställa sig åtminstone fyra frågor: Vad vill och kan man reglera? Vad vill man uppnå? Vems språk räknas? Hur uppnår man vad man vill uppnå? Svaret på dessa frågor kräver vetenskapligt grundad kunskap om språket (om struktur, variation, bruk, förändring, attityder m.m.). Samtidigt är det uppenbart att språkvård måste gå utöver detta och använda språkvetenskapens forskningsresultat för att värdera språkbruket och föreslå lösningar på språkproblem.

Referenser

Molde, B. (1992). *Svenska i dag. Svar på språkfrågor*. Prisma.

Noreen, A. (1885). Om språkriktighet. *Nordisk tidskrift för vetenskap, konst och industri*, 377–403; 465–479.

Svenska språknämnden. (2005). *Språkriktighetsboken*. Norstedts Akademiska Förlag.

Wellander, E. (1939). *Riktig svenska. En handledning i svenska språkets vård*. P.A. Norstedt & Söner.